VẺ ĐẸP NGƯỜI ANH HÙNG HERACLES TRONG THẦN THOẠI HY LẠP

ĐỖ THỊ HẰNG
Trường Đại học Hải Phòng

Nhận bài ngày 13/3/2025. Sửa chữa xong 20/3/2025. Duyệt đăng 25/3/2025.

Abstract

Heracles was a strong, resilient warrior with extraordinary strength and noble qualities. He was not only a symbol of extraordinary intelligence and superior physical strength, but also a person of perseverance, courage and compassion. Heracles always aspired to reach noble things and these things helped him become one of the greatest heroes in Greek mythology.

Keywords: *Greek mythology, hero, Heracles.*

1. Đặt vấn đề

Thần thoại Hy Lạp luôn được biết đến như một kho tàng văn hóa phong phú, lôi cuốn và *"được các học giả xếp vào hàng những thần thoại hay nhất thế giới"* [5, tr.21]. Sức hút của thần thoại Hy Lạp không chỉ hấp dẫn từ những câu chuyện thần kì về các vị thần mà còn từ hệ thống truyện về các anh hùng nổi tiếng, tiêu biểu nhất là Heracles – một chiến binh vĩ đại với sức mạnh vượt trội, trí tuệ siêu phàm và phẩm hạnh cao đẹp.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Xuất thân cao quý

"Trong số những vị anh hùng con của Zeus với một người phụ nữ trần tục đoản mệnh, hoặc của các vị thần khác thì nổi bật hơn cả là người anh hùng Heracles"[1, tr. 1653]. Xuất thân của Heracles là sự kết hợp đặc biệt giữa thần thánh và con người, giữa quyền lực siêu nhiên và những yếu đuối của bản tính con người. Chi tiết Zeus hoá thân thành vua Amphitryon chồng của Alcmene để có thể gần gũi và ân ái với nàng thể hiện quyền lực và sự thống trị của thần Zeus đối với loài người và cũng đem lại cho nhân gian một vị anh hùng lỗi lạc với những chiến công hiển hách.

Heracles mang trong mình dòng máu của Zeus nên có sức mạnh vô song nhưng cuộc đời của chàng cũng phải chịu muôn vàn đau khổ, bi kịch do Hera luôn tìm mọi cách hãm hại. Dù là con của một vị thần quyền lực, Heracles vẫn phải trải qua một cuộc đời đầy gian truân, nhiều khổ đau, lắm thử thách. Tất cả những điều này giúp chàng kiên cường, bản lĩnh và tỏa sáng qua 12 chiến công vang dội. Tên của chàng mang ý nghĩa "Vinh quang của Hera": *"Lúc đầu Heracles được cha mẹ đặt tên là Ankid, thần Zeus vẫn luôn theo dõi để giúp đỡ con mình…nhân lúc Hera ngủ say, thần Zeus bèn ra lệnh cho thần Hexmex xuống trần bế ngay chú bé Ankid lên thiên đình…Hermex đem Ankid đặt nhẹ nhàng vào lòng Hera để bú trộm…bất chợt Hera tỉnh dậy và nàng đẩy phắt đứa bé ra khỏi lòng. Muộn quá mất rồi, Ankid đã bú gần no…có lẽ từ sau câu chuyện này mà chú bé được đổi tên là Heracles, tiếng Hy Lạp nghĩa là Vinh quang của Hera"* [3, tr. 380]. Tên gọi Heracles tạo sự thú vị trong thần thoại Hy Lạp. Dù Hera không bao giờ yêu thương người con của Zeus, nhưng tên gọi của chàng lại chứa đựng ý nghĩa về vinh quang gắn liền với chính Hera – người đã tạo ra rất nhiều thử thách cho chàng. Tên gọi Heracles còn tượng trưng cho sự vượt qua nghịch cảnh, bởi dù Hera có thù hận, Heracles vẫn luôn chiến thắng và trở thành một trong những anh hùng lỗi lạc nhất.

Email: dothihanghp1973@gmail.com

Xuất thân bán thần giúp Heracles thấu hiểu và cảm nhận được nỗi đau mà con người phải trải qua. Chàng là một anh hùng nhưng cũng gặp bao bất hạnh, mất mát, sai lầm trong các mối quan hệ thầy trò, bạn bè, vợ con mà những người bình thường phải đối mặt. Trong hành trình chiến đấu với những gian khó đã giúp Heracles khẳng định tài năng vượt trội và phẩm chất anh hùng của mình, trở thành biểu tượng vĩnh cửu của sức mạnh, lòng dũng cảm và sự kiên cường vươn lên từ những nghịch cảnh cuộc đời.

2.2. Vẻ đẹp thể chất, sức mạnh vô địch và sự kiên cường mãnh liệt

Vẻ đẹp thể chất và sức mạnh vô địch của Heracles là những đặc điểm nổi bật tạo nên hình ảnh người anh hùng huyền thoại trong thần thoại Hy Lạp. Ngay từ khi còn là một đứa trẻ sơ sinh Heracles đã thể hiện sức mạnh vượt trội khi giết chết hai con rắn mà nữ thần Hera phái tới hại chàng: : "*Nửa đêm hôm đó Hêra phái hai con rắn xuống để quấn chết chú bé. Hai con rắn lọt vào buồng và trườn lên chiếc nôi bò lách vào người hai chú bé … Heracles ngồi trên nôi, hai tay bóp cổ hai con rắn. Còn hai con rắn thì quằn quại giãy chết. Lúc này Heracles mới mười tháng*"[3, tr. 381], điều này khẳng định khả năng đặc biệt, sức lực vượt trội của Heracles từ khi mới sinh ra. Khi trưởng thành, Heracles có thân hình vạm vỡ, cơ thể săn chắc, lực lưỡng: *"Mười tám tuổi chàng đã cao hơn bốn trượng. Thân hình chàng nở nang, rắn rỏi và cân đối, đều đặn một cách tuyệt diệu khiến ai trông thấy cũng phải ngợi khen"* [1, tr. 382]. Chi tiết "cao hơn bốn trượng" là một chỉ số ấn tượng cho thấy sự vượt trội của Heracles so với những người bình thường. Điều này không chỉ gợi lên một hình ảnh về thể lực vượt trội mà còn là một cách để khẳng định Heracles có một sức mạnh và khả năng siêu phàm ngay từ khi còn ở tuổi thiếu niên. Sự mạnh mẽ về thể chất là một yếu tố quan trọng giúp Heracles hoàn thành các kỳ công và khẳng định vị trí của mình trong thế giới của các anh hùng vĩ đại. Chính ngoại hình này, kết hợp với phẩm chất đạo đức đã tạo nên một Heracles không chỉ mạnh mẽ mà còn hoàn hảo và bất khả chiến bại.

Trong trận chiến với Sư tử Nemea, một con quái vật không thể bị tiêu diệt bằng vũ khí thông thường, Heracles đã dùng sức mạnh vượt trội của mình để siết chặt và tiêu diệt nó bằng tay không, điều mà chưa một anh hùng nào làm được trước đó. Chiến thắng này khẳng định Heracles sở hữu sức mạnh siêu phàm sánh ngang với các vị thần. Với sức mạnh thể chất vượt trội và lòng dũng cảm không ai sánh kịp, Heracles tiếp tục lập chiến công vang dội trong cuộc chiến đấu với sức mạnh khủng khiếp của Cerberus. Chàng đã sử dụng sức mạnh phi thường để bắt giữ con chó ba đầu mà không cần phải giết nó, mang nó về như một chiến lợi phẩm. Những chiến công này khiến Heracles trở thành hình mẫu anh hùng được mọi người ngưỡng mộ.

Thần thoại về các anh hùng của người Hy Lạp thường *"bất tử hoá các chiến công của con người, ở đây xuất hiện "con người sánh tựa thần linh" một thước đo mới để đo phẩm chất của con người…các câu chuyện về người anh hùng thường mang màu sắc phưu lưu"* [4, tr. 19], điều này hoàn toàn chính xác trong việc làm nổi bật những chiến công của Heracles. Những chiến công này không chỉ đơn giản là hành động mạnh mẽ của con người mà còn mang yếu tố siêu phàm, vượt lên trên những giới hạn thông thường để hướng tới những lý tưởng và chuẩn mực gần gũi với thần linh. Những chiến công của Heracles như tiêu diệt con sư tử Nemea hay giết Hydra, đều là những thử thách vượt quá khả năng của con người, giúp chàng đến gần với các vị thần. Mặc dù Heracles là con của thần Zeus với người phụ nữ trần gian nhưng qua những hành động đầy kiên cường và quyết tâm, chàng đã sánh tựa thần linh, trở thành hình mẫu lý tưởng để đo phẩm chất con người. Mỗi chiến công của Heracles đều mang tính phưu lưu, đầy kịch tính và mạo hiểm, khi các giới hạn của con người bị phá vỡ. Chính yếu tố phiêu lưu đã làm cho người anh hùng Hy Lạp trở thành hình mẫu vượt ra ngoài thực tế, làm gương sáng cho nhân loại. Câu chuyện về Heracles, với những chiến công oanh liệt, đã tạo nên một hình tượng anh hùng bất tử qua những thử thách và chiến thắng vĩ đại.

Heracles là một chiến binh quả cảm được mọi người yêu quý bởi khả năng vượt qua những thử thách gian khổ nhất. Sự kiên cường và quyết tâm không từ bỏ mục tiêu của chàng được thể hiện rõ qua những thử thách đầy nguy hiểm. Trong nhiệm vụ tìm và đưa con ngựa của Diomedes trở về, chàng phải đối mặt với sự kháng cự của quái vật và những thử thách từ con người, nhưng không có khó khăn

nào khiến chàng chùn bước. Sự kiên cường đó cũng được thể hiện trong hành trình tìm quả táo vàng của Hesperides, khi Heracles phải đương đầu với những thử thách từ các nữ thần và cả những cạm bẫy hiểm nguy do chính các vị thần tạo ra. Điều này làm nên một hình tượng anh hùng mạnh mẽ, kiên cường, không bao giờ từ bỏ mục tiêu. Vẻ đẹp thể chất và sức mạnh vô song của Heracles đã trở thành biểu tượng vĩnh cửu trong văn hóa Hy Lạp.

2.3. Trí tuệ siêu việt và lòng dũng cảm vô song

Trí tuệ vượt trội và lòng dũng cảm phi thường của Heracles giúp chàng trở thành một chiến binh xuất sắc với khả năng tư duy chiến lược sắc bén và sự can đảm khi đối mặt với những thử thách khắc nghiệt. Chính sự kết hợp giữa trí tuệ siêu việt và lòng dũng cảm đã làm nổi bật vẻ đẹp của người anh hùng vĩ đại.

Trí tuệ của Heracles không chỉ được thể hiện qua khả năng hiểu biết chiến thuật mà còn ở sự thông minh và sáng suốt khi giải quyết những vấn đề phức tạp trong những thử thách đầy gian nan. Cuộc chiến đấu với Hydra - con quái vật nhiều đầu, mỗi khi bị chặt một đầu, một đầu mới lại mọc lên là một thử thách tưởng như không thể vượt qua bằng sức mạnh đơn thuần, vì mỗi lần chặt đầu, Hydra lại trở nên mạnh mẽ hơn. Heracles đã tìm ra chiến lược hợp lý và sáng suốt để tiêu diệt quái vật: *"Chàng ra lệnh Iolaus đốt lên một ngọn đuốc… cứ mỗi cái đầu của Hydra bị chàng đập bẹp thì Iolaus phải lập tức dí ngay đuốc lửa vào đốt luôn để cho không một cái đầu nào mọc tiếp"* [3, tr. 391]. Chiến công này là một minh chứng cho sức mạnh thể chất vượt trội và trí tuệ siêu phàm cũng như khả năng ứng biến xuất sắc của chàng trong những tình huống khó khăn. Việc đốt vết thương của Hydra cho thấy sức mạnh của Heracles không chỉ nằm ở cơ bắp mà còn ở khả năng suy nghĩ, quan sát và lên chiến lược. Trí tuệ của chàng là yếu tố quan trọng giúp Heracles lập được chiến công lẫy lừng.

Khả năng suy nghĩ chiến lược của Heracles được thể hiện rõ qua nhiệm vụ dọn dẹp chuồng bò của vua Augeas, một công việc tưởng chừng như không thể hoàn thành. Tuy nhiên, thay vì sử dụng sức mạnh để thực hiện công việc, Heracles đã vận dụng trí tuệ để tìm ra giải pháp hiệu quả. *"Chàng nắn lại hai dòng sông Anphê và Pênê, lái cho nước chảy về chuồng bò, sau đó chàng dời hai bức tường ở hai đầu chuồng để cho nước của hai con sông ào ạt chảy qua, xối chảy thẳng vào"* [1, tr. 398]. Đây không phải là một trận chiến với quái vật hay kẻ thù nguy hiểm, mà là một thử thách đòi hỏi sự thông minh và khả năng sáng tạo để hoàn thành nhiệm vụ. Việc Heracles không dùng sức mạnh cơ bắp để dọn chuồng bò mà quyết định làm thay đổi dòng chảy của sông cho thấy chàng không chỉ là một chiến binh mạnh mẽ mà còn là một anh hùng với tư duy chiến lược sắc bén.

Vẻ đẹp trí tuệ và lòng dũng cảm của Heracles không thể tách rời nhau. Mỗi lần đối mặt với một thử thách, chàng không chỉ chiến đấu bằng sức lực mà còn sử dụng sự thông minh và sáng tạo để tìm ra chiến thuật chiến thắng quái vật hung ác. Không chỉ vậy, lòng dũng cảm của chàng cũng không đơn thuần là đối mặt với kẻ thù mà là khả năng vượt qua nỗi sợ hãi, sự đau đớn và mất mát để vươn lên và hoàn thành nhiệm vụ. Điều này làm cho Heracles trở thành một hình mẫu anh hùng toàn diện, không chỉ mạnh mẽ mà còn rất sâu sắc trong suy nghĩ và hành động. Sự kết hợp giữa trí tuệ và lòng dũng cảm làm cho Heracles trở thành người anh hùng hoàn hảo được mọi người ngợi khen và ngưỡng mộ.

2.4. Vẻ đẹp tâm hồn

Heracles, không chỉ là biểu tượng của sức mạnh thể chất phi thường, trí tuệ siêu việt và lòng dũng cảm vô song mà chàng còn là người anh hung có vẻ đẹp tâm hồn sâu sắc. Heracles luôn thể hiện những phẩm chất cao đẹp như lòng nhân ái, sự hy sinh, kiên cường trong những lúc đau khổ. Những giá trị này không chỉ giúp chàng vượt qua những thử thách nguy hiểm mà còn giúp Heracles trở thành một anh hùng được các vị thần và con người trần thục yêu quý, nể trọng.

Vẻ đẹp nổi bật của Heracles là lòng nhân ái sâu sắc, thể hiện qua hành động sẵn sàng giúp đỡ người khác, dù cho bản thân phải chịu đựng gian nan. Trên hành trình đi tìm quả táo vàng chàng đã cứu ân nhân của loài người: "*Heracles leo lên đỉnh núi. Kia rồi, cảnh tượng thương xót và tàn nhẫn ấy đang diễn ra như chọc vào mắt chàng. Không phải đắn đo suy nghĩ gì, Heracles giương dây và buông cung. Tách một*

cái, con đại bàng ngã quay xuống đất. Chàng chạy lại chặt tung xiềng xích giải phóng cho Prômêtê. Thế là hết, chấm hết vĩnh viễn từ đây cuộc đời khổ nhục bị xiềng xích vào ngọn núi đá cô quạnh này" [3, tr. 433]. Việc cứu Prômêtê không mang lại lợi ích cá nhân nào cho Heracles, ngược lại, chàng phải đối mặt với sự phẫn nộ của Zeus, người đứng sau hình phạt đối với Prômêtê nhưng Heracles không ngần ngại mạo hiểm, điều này cho thấy sức mạnh phi thường, tinh thần dũng cảm và lòng nhân ái khi bảo vệ người khác khỏi sự bất công. Heracles vượt lên trên tất cả các lợi ích cá nhân để thực hiện một nghĩa vụ cao cả hơn, chứng minh rằng một anh hùng thực sự không chỉ có sức mạnh thể chất mà còn có một trái tim nhân ái, sẵn sàng chiến đấu với cái xấu, cái sai, cái ác để bảo vệ những giá trị tốt đẹp.

Heracles không chỉ là một chiến binh vĩ đại mà còn là người gặp nhiều đau khổ và sai lầm. Heracles cũng có những ngày tràn ngập hạnh phúc bên vợ con: *"Vợ chồng Heracles và Mêgara trôi đi trong tình yêu và hạnh phúc. Mêgara là một người đàn bà hiền hậu và xinh xắn. Nàng ăn ở với Heracles hoà thuận và sinh được tám người con. Sông bỗng mọt ngày kia từ đâu đưa đến một tai hoạ vô cùng khủng khếp cho gia đình này. Heracles tự nhiên phát điên….chàng vớ lấy dao đâm chết cả vợ lẫn con. Cả đến mấy đứa cháu, con của Iphiclec, em chàng, cũng không thoát chết….Hỏi ra thì được lời sấm phán truyền cho biết: đó là Hêra trả thù"* [3, tr. 384]. Như vậy, dù là con của Zeus, Heracles không hoàn hảo như các vị thần khác, chàng có những cảm xúc, mâu thuẫn, và phải đối mặt với sự yếu đuối và lỗi lầm. Điều này làm cho Heracles trở nên gần gũi hơn đối với con người. Cuộc đời của chàng nhiều vinh quang nhưng cũng không kém phần đau khổ khi phải đối mặt những thử thách và sự thù địch từ các vị thần đặc biệt là Hera nhưng chàng luôn vượt lên nghịch cảnh cuộc đời để sống hữu ích và mang lại hạnh phúc cho mọi người.

Hành trình thực hiện Mười Hai Chiến Công của Heracles là để chuộc tội và xóa bỏ những lỗi lầm của bản thân khi bị Hera làm cho điên loạn giết chết gia đình mình. Cái chết của những người thân yêu không chỉ là nỗi đau thể xác mà còn là sự giày vò tinh thần vô cùng khắc nghiệt đối với Heracles. Nỗi ân hận và sự trống trải trong trái tim chàng trở thành một phần đau đớn không thể xoa dịu trong cuộc đời người anh hùng, tạo nên bi kịch sâu sắc trong tâm hồn khiến cuộc đời chàng trở thành một chuỗi đau thương, dằn vặt và đầy mâu thuẫn giữa sức mạnh và nỗi bất hạnh. Heracles chấp nhận những thử thách do vua Eurystheus giao cho để cứu rỗi bản thân và giúp đỡ những người xung quanh. Việc làm của chàng thể hiện tấm lòng nhân ái với mong muốn mang lại điều tốt đẹp cho mọi người, thay vì đau khổ sống trong tội lỗi. Heracles giết con quái vật khổng lồ Hydra đã giải cứu rất nhiều người, đem lại cuộc sống bình yên, hạnh phúc cho họ. Chiến công bắt sống con sư tử Nemea, một quái vật đáng sợ đã giải cứu người dân khỏi mối đe dọa của ác thú, bảo vệ cho những người vô tội và mang lại an lành cho mọi người. Lòng nhân ái và sự tôn trọng đối với các sinh vật sống của người con vinh quang của Zeus được khẳng định qua chiến công bắt sống con hươu Ceryneian. Heracles đã giải thoát linh hồn của những người bị mắc kẹt ở địa ngục khi đánh bại quái vật Cerberus, con chó ba đầu canh giữ cổng địa ngục giải thoát những linh hồn vô tội khỏi sự kìm hãm và đau đớn vĩnh viễn.

Vẻ đẹp tâm hồn của Heracles còn được thể hiện qua cách chàng đối xử với bạn bè. Heracles luôn trân trọng và dành tình cảm sâu sắc cho những người bạn thân thiết, coi họ như một phần quan trọng trong hành trình gian nan của mình. Một trong những minh chứng rõ ràng cho điều này là mối quan hệ giữa Heracles và người bạn Iolaus. Trong các chiến công, Iolaus luôn là người đồng hành trung thành, hỗ trợ Heracles vượt qua thử thách. Không chỉ có vậy, tình bạn của Heracles với Theseus**,** vị anh hùng nổi tiếng khác trong thần thoại Hy Lạp cũng rất sâu đậm khi Heracles và Theseus cùng nhau xuống Địa ngục để giải cứu Persephone, vợ của Hades. Mặc dù thử thách này vô cùng nguy hiểm, nhưng tình bạn và lòng trung thành giữa hai người đã giúp họ vượt qua mọi khó khăn.

Heracles không chỉ là một anh hùng chiến thắng trong các trận chiến mà còn là một người có tấm lòng nhân ái, bao dung, luôn bảo bảo vệ những giá trị đạo đức, bảo vệ những người yếu đuối, những phẩm chất này của Heracles khiến chàng trở thành một người anh hùng hoàn hảo, vừa mạnh mẽ vừa nhân hậu, một biểu tượng của sự hy sinh và lòng tốt trong văn học.

Xem tiếp trang 66